

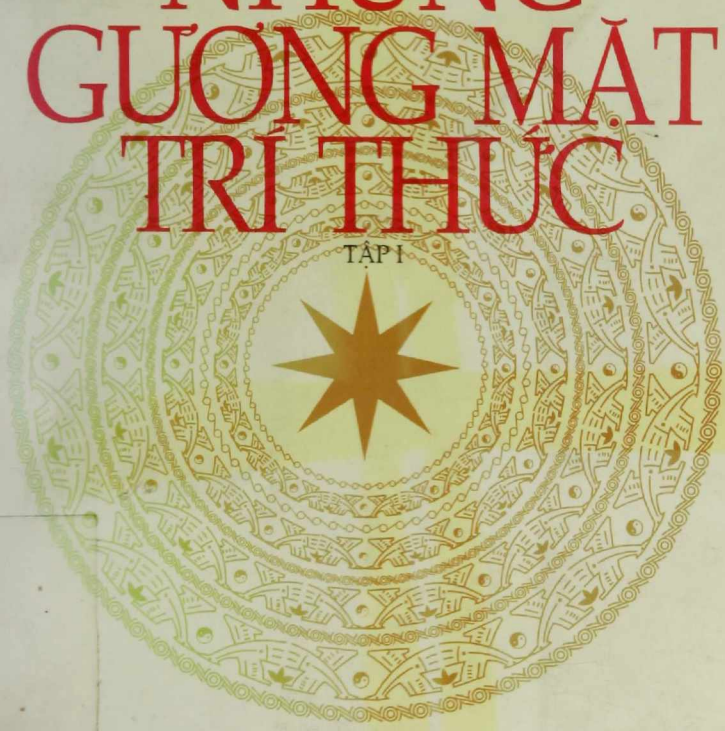
37/09
Vb
52633

TO THÔNG TIN TƯ LIỆU LỊCH SỬ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

LỊCH SỬ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

NHỮNG GƯƠNG MẶT TRÍ THỨC

TẬP I

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA THÔNG TIN

Sưu tầm và biên tập

DƯƠNG TRUNG QUỐC

NGUYỄN QUANG ÂN

TẠ NGỌC LIÊN

TRUNG TÂM UNESCO THÔNG TIN TƯ LIỆU LỊCH SỬ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Chủ biên: NGUYỄN QUANG ÂN

LỊCH SỬ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

NHỮNG
GƯƠNG MẶT
TRÍ THỨC

TẬP I

LỜI NÓI ĐẦU

Trí thức ở nước nào cũng vậy, bao giờ họ cũng là lực lượng quan trọng tham gia sáng tạo ra nền văn hóa của dân tộc và thời đại. Nhìn vào tiến trình văn hóa Việt Nam hàng ngàn năm qua chúng ta thấy vai trò của tầng lớp trí thức các đời thật là to lớn. Họ vừa là lực lượng tham gia trực tiếp vào quá trình xây dựng, phát triển văn hóa dân tộc, vừa trở thành người đại diện cho tiến bộ của văn hóa dân tộc và họ luôn luôn được người đương thời cũng như hậu thế kính trọng, biết ơn. Cuộc đời và sự nghiệp của các bậc trí giả Việt Nam từ thời Lý - Trần đến nay thường được sách vở ghi chép lại, viết lại để lưu truyền dưới hình thức "nhân vật chí", "truyện chí", "chân dung"...

Trung tâm unesco thông tin tư liệu lịch sử và văn hóa Việt Nam trong kế hoạch lâu dài kết hợp với *Hội khoa học lịch sử Việt Nam và Nhà xuất bản văn hóa thông tin*, sẽ cho công bố một bộ sách có qui mô đáng kể viết về cuộc đời, sự nghiệp của các nhà trí thức tiêu biểu Việt Nam xưa và nay hoạt động trên các lĩnh vực khoa học, văn học, nghệ thuật, giáo dục, tu tưởng...

Cuốn *Những gương mặt trí thức* (Tập I) này chính là cuốn nằm trong bộ sách lớn nói trên thuộc hệ sách mang một tên chung là *Lịch sử và văn hóa Việt Nam* với tính chất như là một *tùng thư* của *Trung tâm unesco thông tin tư liệu lịch sử và văn hóa Việt Nam*.

Trong tập I *Những gương mặt trí thức* chúng tôi giới thiệu 71 vị từ thời Trần đến nay, phần nhiều là những trí thức hoạt động sáng tạo ở các lĩnh vực tư tưởng, học thuật, nghiên cứu, phát kiến khoa học. Cũng có những tên tuổi lẽ ra phải giới thiệu ở tập I này, song vì chưa tìm được bài viết phù hợp với nội dung, yêu cầu của bộ sách, chúng tôi mong được sự thông cảm. *Những gương mặt trí thức* các tập sau sẽ bổ sung và tiếp tục giới thiệu chân dung trí thức Việt Nam ở các lĩnh vực khác. Đối với các nhà trí thức đương đại, chúng tôi chỉ giới thiệu những tên tuổi đã qua đời. Các bài viết được sắp xếp trước sau theo năm sinh của các nhà trí thức giới thiệu ở từng tập.

Tất cả các bài viết trong *Những gương mặt trí thức* đều đã được in trên sách, báo xuất bản tại Việt Nam. Khi tuyển chọn để in lại vào tập sách này, chúng tôi có gửi thư xin phép tới các tác giả, song vì có một số tác giả ở xa hoặc chúng tôi không biết địa chỉ, nên qua đây, chúng tôi thành thực xin lỗi nếu như thư của chúng tôi không gửi đến được các quý vị.

Cũng vì khuôn khổ của tập sách và để có sự cân đối về số trang giữa các bài viết, khi chọn lựa đối với một số bài quá dài, chúng tôi đã chủ động lược bỏ đôi ba dòng, đoạn cho phù hợp với yêu cầu của tập sách, rất mong được các tác giả thông cảm, thể tất cho.

Chúng tôi hy vọng với việc cho công bố các tập sách *Những gương mặt trí thức Việt Nam* sẽ được các tác giả cùng quý độc giả xa gần ủng hộ, giúp đỡ để những tập tiếp theo Tập I này ngày càng hoàn thiện hơn.

Hà Nội tháng 4-1998

Nhóm biên tập.

1

BÀN VỀ TRÍ THỨC

“Hiền tài là nguyên khí của quốc gia, nguyên khí thịnh thì thế nước mạnh rồi lên cao; nguyên khí suy thì thế nước yếu rồi thấp xuống. Vì vậy các đấng thánh đế, minh vương chẳng ai không lấy việc bồi dưỡng nhân tài, kén chọn kẻ sĩ, vun trồng nguyên khí làm việc đầu tiên. Kẻ sĩ quan hệ với quốc gia trọng đại như thế cho nên quý chuộng. kẻ sĩ không biết thế nào là cùng... Triều đình mình được người tài, không có việc gì không làm đến mức cao nhất”.

Trích Bài ký đề danh tiến sĩ khoa Nhâm Tuất
niên hiệu Đại Bảo thứ 3 (1442). Thân Nhân
Trung soạn năm 1484. Nguyễn Văn Tố dịch.